

Dokazivanje i opovrgavanje

BC, 12. februar 2009.

Cilj časa

- **Shvatiti logičke forme i postupke dokazivanja i opovrgavanja**
- **Uočiti vezu između dokazivanja i zaključivanja**
- **Moći prepoznati forme i elemente dokaza u svakodnevnom životu i nauci**

Šta je dokaz?

- **Logički postupak čija je svrha da pokaže (utvrdi) istinitost nekog suda naziva se *dokazivanje*, a njegova logička forma *dokaz* (lat. *probatio*).**

Čemu služi dokaz?

- **da bi, u svakodnevnom životu, pokazali istinitost nekog suda (tvrdnje)**
- **dokaz je osobito važan u nauci**
- **tvrdnja koja nije dokazana može biti i istinita i neistinita**

Primjer:

- **Djeca se obično začude kad prvi put čuju da kit nije riba.**
- **Da bi ih uvjerali u istinitost te tvrdnje reći ćemo da sve što živi u vodi i pliva nije riba, da ribe imaju neke druge bitne osobine...**
- **Sve ribe npr. dišu škrgama, a nijedan kit ne diše na škrge, pa ne može biti riba.**

Primjer:

- **Istinitost suda “Kit nije riba” dokazujemo tako što tražimo druge sudove iz kojih on na nužan način slijedi:**
 - 1. “Sve ribe dišu na škrge”;**
 - 2. “Nijedan kit ne diše na škrge”**

Elementi dokaza

- **Sud čija se istinitost dokazom utvrđuje naziva se **teza** (*thesis probandi*).**
- **U našem primjeru to je sud “Kit nije riba”.**

Elementi dokaza

- **Sudove na koje se pozivamo da bismo pokazali istinitost teze nazivamo **razlozima** ili **argumentima** (*argumenta probandi*).**
- **U našem primjeru to su sudovi “Sve ribe dišu na škrge” i “Nijedan kit ne diše na škrge”.**

Dokaz i zaključak

- U kakvom su odnosu dokaz i zaključak?
- **Argumentima** dokaza odgovaraju **premise** zaključka, a **tezi** dokaza - **konkluzija** zaključka.

Dokaz i zaključak

- **Pri zaključivanju polazeći od premisa tražimo konkluziju koja iz njih slijedi.**
- **Pri dokazivanju polazeći od teze tražimo argumente pomoću kojih se ona može zasnovati.**

Dokaz i zaključak

- **Valjan zaključak ne mora imati istinite premise.**
- **Uslov za adekvatan dokaz je ne samo da teza slijedi iz argumenata, nego i da argumenti budu istiniti.**

Dokaz i zaključak

- **Tražiti argumente za neku tezu znači tražiti istinite sudove iz kojih teza prističe kao konkluzija.**
- **Ne umije dokazivati neko ko ne zna zaključivati.**
- **Da li onaj ko zna zaključivati umije i dokazivati?**
- **Ne nužno. Dokazivanje je kreativno. Treba se znati “dosjetiti” pravih argumenata.**

Direktni i indirektni dokaz

- **Direktan dokaz** je dokaz kada teza slijedi iz naših istinitih argumenata.
- U našem primjeru istinitost teze “Kit nije riba” slijedila je iz istinitosti argumenata “Sve ribe dišu na škrge” i “Nijedan kit ne diše na škrge”

Direktni i indirektni dokaz

- **Indirektan ili apagoški dokaz je takav dokaz u kome se istinitost teze izvodi tako što se utvrđuje neistinitost njoj kontradiktornog suda.**
- **Koristi se postupak svođenja na apsurd (*reductio ad absurdum*): ne mogu biti istinita oba kontradiktorna suda.**

Opovrgavanje

- **Opovrgavanje ili pobijanje** (lat. *refutatio*) je specifična vrsta dokazivanja u kome se ne utvrđuje istinitost neke teze, nego njena neistinitost.
- **Proces mišljenja je isti, samo se ciljevi razlikuju.**

podpitanja?



Thank You!



